

stykke, der kendes i ikke færre end syv bevarede afskrifter. Hele Kommercekollegiets virksomhed tages under behandling, og der lægges ikke skjul på, hvorfor kollegiet ikke har haft held til at føre sine tanker igennem til gavn for landet. Skriftet synes i det hele taget, som Monrad Møller rigtigt påpeger, at være båret af »et ønske om én gang for alle i sammenhæng at få opresumeret, hvad man i længere tid forgæves i en række tilfælde havde argumenteret for«, og det kan derfor med rimelighed ses som »den datidige danske sagkundskabs bud på den rigtige økonomiske politik anno 1709«.

Monrad Møllers bog er ud over navne-, sag- og stedregister og engelsk resumé forsynet med en værdifuld ordliste.

Kristof Glamanns og Erik Oxenbølls arbejde knytter sig til en senere periode i dansk økonomisk historie og dermed til General Landets Økonomi og Kommerce-Kollegium (oprettet i 1735). Også denne bog publicerer centrale økonomiske skrifter, nemlig Otto Thotts »Allerunderdanigste uforgribelige Tanker om Commerciens Tilstand og Opkomst« fra 1735 og sammes kortfattede betænkning vedrørende rentefoden fra 1754.

De »uforgribelige Tanker« blev udgivet allerede i 1966 ledsaget af en omfattende introduktion forfattet af Kristof Glamann, så den foreliggende bog rummer altså både kendte og helt nye bidrag til det 18. århundredes økonomiske historie. Nyt er Erik Oxenbølls afsnit om staten og industrien i det 18. århundrede, der dækker mere, end titlen lader ane, nemlig også forhistorien i 17. århundrede, og som både redegør for statens industripolitik og de enkelte industrigrenes forhold. Afsnittet udgør et godt supplement til Glamanns introduktion, der i øvrigt også har undergået ændringer i forhold til 1. udgaven. Det anes allerede i overskriften »Et kamera-

listisk programskrift« (i modsætning til 1966-udgavens »Et nationaløkonomisk programskrift«), og konstateres navnlig i et helt nyt og afsluttende afsnit, »Idé og virkelighed«, hvor Thotts programskrift anskues i en bredere europæisk sammenhæng.

Erik Oxenbølls afsnit om de danske finansieringsproblemer er også et nyt bidrag; det fremtræder ikke blot som en introduktion til Thotts rentebetænkning, der her publiceres for første gang, men også som en bredere anlagt behandling af tidens penge- og kreditforhold.

Bogens sidste del gengiver de omtalte skrifter, der bærer Otto Thotts navn: det velkendte og ordrige programskrift med dets overvejelser over »Landvæsenet«, »Manufakturer« og »Commercio« og rentebetænkningen, der argumenterer for fastsættelsen af en lav rente (4% p.a.) til gavn for erhvervslivet og dermed for samfundet som helhed, thi »det er vel uden ald Tvifl, at til jo mindre Renter Penge kand have, jo løkkeligere er det for et Land«.

Bogen er forsynet med et dækkende person-, sted- og sagregister.

P. C. Willemoes Jørgensen

Hanne S. Poulsen: *Danske skibsportrætmalere*. Kunstbogklubben. (Forlaget Palle Fogtdal, 1985). 140 s., 345,- kr. Stort format.

Et skibsportræt er ikke et marinemaleri eller bare et billede af et skib. Det er en særlig genre, der omfatter portrætter af bestemte navngivne fartøjer, som detaljeret gengives. Et skibsportræt er sædvanligvis forsynet med en forklaring i form af skibets navn, hjemsted og bestiller m.v. Det udførtes langt fra altid af egentlige kunstmalere. Bestilleren var oftest skipperen, hvorfor portrætterne på tysk kaldes Kapitänsbilder. De male-

des i tiden ca. 1750-1950 med en blomstringstid 1830-70. En bog om skibsportrætmalere er derfor ikke først og fremmest kunsthistorie, men kultur- og søfartshistorie. Forfatteren er da også etnolog af uddannelse og inspektør ved Handels- og søfartsmuseet på Kronborg. Det er en glimrende bog. Ikke blot er den overordentlig smukt trykt og med fine farvegengivelser, men teksten er kompetent og meget oplysende. De enkelte typer analyseres, udenlandske forbilleder påpeges, og særligt fremtrædende skibsportrætmalere karakteriseres. Bogen, der er veldokumenteret, afsluttes med et lille biografisk leksikon over skibsportrætmalere, hvor ret ydmyge udøvere af genren kan se sig optræde side om side med notabiliteter som Eckersberg. Bogen vil være et værdifuldt hjælpemiddel for søfartshistorikere.

Tage Kaarsted

Brita Flou, Børge Kjær, Jytte Thorn-dahl m.fl.: *Kolindsund – et stykke Djursland fortæller danmarkshistorie*. (P. S. Johnsen, Grenå 1980). 213 s., ill.

Bogen er bygget op på en sådan måde, at der næsten er tale om to bøger i en; forstået således, at hvis man kun er interesseret i Kolindsunds historie snævert set, giver de 20 hovedafsnit en kronologisk fremstilling af denne. Ønsker læseren også at få et indblik i den almindelige historiske udvikling, der sker samtidig med Kolindsunds kronologi, er der indflettet underafsnit, der behandler landvinding, børsinteresser, husmandslovgivningen osv., og som kan læses uafhængig af hovedafsnittene. Af noterne og litteraturlisten fremgår det, at fremstillingen hovedsagelig er bygget på trykt materiale, især aviser, og kun meget lidt utrykt. Arkivalske studier f.eks.

i landbrugsorganisationernes og Hedeselskabets arkiver ville utvivlsomt have kunnet dække en del huller i dokumentationen. Forfatterkollegiet har derfor ret, når de i forordet skriver, at historien om Kolindsund ikke hermed er skrevet. Men selve bogens struktur og det gode, varierede billedstof gør den til en meget læsevenlig bog.

Henrik Vedel-Smith

Th. Th. Hove: *Tørvegravning i Danmark. Fra håndgravning til moseindustri. Udvikling og vilkår*. (Poul Kristensens Forlag, Herning 1983). 204 s., ill., 195,- kr.

Forfatteren, der er agronom, har virket som konsulent for Hedeselskabet gennem et langt liv, og har med det foreliggende værk skabt en håndbog med beskrivelse og afbildning af alle redskabs- og maskintyper og deres anvendelse ved tørvegravning. Desuden anfører bogen redskabernes opbevaringssted, museumsnummer osv. samt en registrering og kortlægning af over 200 fund af træspader fra forhistorisk tid. Bogen, der er på syv kapitler, er især af værdi til forståelse af, hvordan man i krisetider kunne udnytte hjemlige energiressourcer. De to første kapitler giver henholdsvis en historisk oversigt over tørvens og tørvegravningens historie med fyldige litteraturhenvisninger samt en meget grundig redegørelse for prisdannelsen på tørv, især i forbindelse med de to verdenskrige. Bogens hovedafsnit er kapitel tre med en særdeles omhyggelig gennemgang af redskaberne, de områder hvor de har været anvendt, og på hvilke museer de forskellige redskabstyper findes. De sidste fire afsnit behandler de forskellige foreningsdannelser, der blev forsøgt inden for branchen; de undersøgelser af moserne, der fandt sted; understøttelse fra statens side til undersø-